

การร่างกฎหมายนิวเคลียร์ตามหลักสูตรที่จัดโดยทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ

นายพงศ์เทพ จารุสุสินธ์^๑

บทนำ

เมื่อวันที่ ๒ - ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๐ ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency)^๒ ได้จัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรการร่างกฎหมายนิวเคลียร์โดยใช้ชื่อว่า ๒๐๑๗ Nuclear Law Institute ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย โดยมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากประเทศสมาชิกในทุกภูมิภาค จำนวนประมาณ ๖๐ คน ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าวจากการทำงานที่สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติได้มีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอให้เสนอชื่อผู้สมัครให้ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศพิจารณาคัดเลือก ในการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าวมีข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการฝึกอบรม ตลอดจนเนื้อหาสาระที่ได้จากการฝึกอบรม ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและเป็นประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ

สำหรับปี ๒๕๖๑ ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศจะจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรการร่างกฎหมายนิวเคลียร์อีกครั้งหนึ่งในวันที่ ๑ - ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยใช้ชื่อว่า ๒๐๑๘ Nuclear Law Institute ณ กรุงเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย เช่นเดียวกัน

ความเป็นมาของหลักสูตร

โดยเหตุที่พลังงานนิวเคลียร์มีประโยชน์อย่างมาก ทั้งในด้านการผลิตกระแสไฟฟ้า ด้านการแพทย์ ด้านการเกษตร และด้านอุตสาหกรรม แต่ในขณะเดียวกันพลังงานนิวเคลียร์อาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมได้ ในการใช้พลังงานนิวเคลียร์จึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายเป็นพิเศษเพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์มีความมั่นคงและปลอดภัย และโดยที่ในปัจจุบันมีตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์เป็นจำนวนมากและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ โดยความร่วมมือระหว่าง Office of Legal Affairs และ Department of Technical Cooperation เห็นถึงความจำเป็นดังกล่าว จึงได้ก่อตั้ง Nuclear Law Institute ขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ เพื่อช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการร่างกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ด้วยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ให้แก่ประเทศสมาชิกจากทุกภูมิภาคทั่วโลกเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายนิวเคลียร์ในทุกแง่มุมและสามารถที่จะร่างกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ ตลอดจนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือการปรับปรุงกฎหมายภายในที่มีอยู่ได้

^๑ นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๒ ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศเป็นองค์การระหว่างประเทศระดับสากล จัดเป็นทบวงการชำนัญพิเศษตามความในมาตรา ๕๗ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ โดยประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกก่อตั้งของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ

โครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการฝึกอบรม

สำหรับหลักสูตรการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ ๒๐๑๗ Nuclear Law Institute ได้มีการแบ่งโครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการฝึกอบรมเป็นส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่หนึ่ง การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และกฎหมายนิวเคลียร์ จากวิทยากร

ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้จัดวิทยากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงานนิวเคลียร์และกฎหมายนิวเคลียร์ทั้งจากทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศเอง และจากสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยวิทยากรได้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และกฎหมายนิวเคลียร์อย่างครอบคลุมในทุกด้าน ดังต่อไปนี้

๑. การบรรยายแนะนำเบื้องต้น เป็นการแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) และ NEA (Nuclear Energy Agency) การแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายนิวเคลียร์ ถ้อยคำที่ใช้ในกฎหมายนิวเคลียร์

๒. โครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ ได้แก่ การบรรยายเกี่ยวกับองค์ประกอบของกฎหมายภายในฉบับสมบูรณ์ที่เกี่ยวข้องกับนิวเคลียร์ แหล่งกำเนิดของกัมมันตรังสี เป้าหมายของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ

๓. ความปลอดภัย (Nuclear Safety) ได้แก่ การบรรยายเกี่ยวกับกรอบทางกฎหมายในเรื่องความปลอดภัย วัฒนธรรมความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ หลักการพื้นฐานของการป้องกันทางรังสี การขนส่งวัสดุกัมมันตรังสี ความปลอดภัยของสถานประกอบการทางนิวเคลียร์ การจัดการกากกัมมันตรังสีและการรื้อถอนสถานประกอบการทางนิวเคลียร์ การเตรียมการและการแก้ไขในกรณีเหตุฉุกเฉิน

๔. ความมั่นคงปลอดภัย (Nuclear Security) ได้แก่ การบรรยายเกี่ยวกับกรอบทางกฎหมายในเรื่องความมั่นคงปลอดภัย การคุ้มครองทางกายภาพของวัสดุนิวเคลียร์ และการลักลอบขนย้ายโดยผิดกฎหมาย

๕. การพิทักษ์ความปลอดภัย (Nuclear Safeguards) และการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Non-Proliferation) ได้แก่ การบรรยายเกี่ยวกับกรอบทางกฎหมายในเรื่องการพิทักษ์ความปลอดภัยและการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ แนวความคิดและทางปฏิบัติ

๖. ความรับผิดชอบทางนิวเคลียร์และการประกันภัย (Nuclear Liability and Insurance) ได้แก่ การบรรยายเกี่ยวกับกรอบทางกฎหมายในเรื่องความรับผิดชอบทางนิวเคลียร์และการประกันภัย เรื่องการประกันภัยทางนิวเคลียร์

นอกจากนี้ ยังมีบรรยายพิเศษในหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ของประเทศที่เริ่มมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายนิวเคลียร์ ความโปร่งใสและความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้เสีย การค้าที่เกี่ยวข้องกับนิวเคลียร์ การพิจารณาด้านการเงินของการรื้อถอนสถานประกอบการทางนิวเคลียร์ การพัฒนาเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณูขนาดกลางและขนาดเล็ก

ส่วนที่สอง การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่ออภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ได้จากการบรรยายของวิทยากร

ภายหลังการบรรยายของวิทยากรได้ ๒ หรือ ๓ หัวข้อแล้ว จะมีการแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละประมาณ ๑๐ คน (ใช้ชื่อเรียกว่า TOPs) เพื่ออภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ได้จากการบรรยายของวิทยากร โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละกลุ่มย่อยจะต้องประชุมกันโดยมีผู้ทำหน้าที่เป็นประธานของที่ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการประชุม และมีผู้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของที่ประชุมกลุ่มย่อยทำหน้าที่จดประเด็นอภิปรายและประเด็นคำถามที่น่าสนใจ โดยมีวิทยากรที่ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้จัดหามาเพื่อช่วยให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ที่ประชุมกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นโดยอาจนำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากประเทศของตนมาแลกเปลี่ยน และผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องผลัดกันทำหน้าที่ประธานของที่ประชุมกลุ่มย่อยและเลขานุการของที่ประชุมกลุ่มย่อย

เมื่อประชุมกลุ่มย่อยเสร็จแล้ว จะมีการประชุมร่วมกันของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมด โดยเลขานุการของที่ประชุมกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มจะนำประเด็นอภิปรายและประเด็นคำถามของที่ประชุมกลุ่มย่อยมานำเสนอ โดยวิทยากรที่ได้บรรยายในหัวข้อนั้น ๆ จะเป็นผู้ตอบข้อซักถามและผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดสามารถสอบถามเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่บรรยายโดยวิทยากรนั้น ๆ ได้

ส่วนที่สาม การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อฝึกการยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์ตามที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่ออภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ได้จากการบรรยายของวิทยากรแล้ว ยังมีการแบ่งกลุ่มย่อยอีกรูปแบบหนึ่ง (ใช้ชื่อเรียกว่า FIGs) กลุ่มละประมาณ ๑๐ คน เพื่อฝึกการยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์ตามที่ได้รับมอบหมายภายใต้การควบคุมดูแลและการให้คำปรึกษาแนะนำจากวิทยากรที่ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้จัดหามาให้ประจำกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มย่อยจะต้องร่วมกันยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์ฉบับสมบูรณ์ขึ้นมาฉบับหนึ่งซึ่งมีความครอบคลุมในทุกเรื่องที่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้ในกฎหมาย โดยแต่ละกลุ่มย่อยจะได้รับมอบหมายให้เน้นการยกร่างในแต่ละเรื่องที่แตกต่างกันซึ่งจะต้องยกร่างบทบัญญัติในเรื่องนั้นโดยละเอียดครบถ้วน เช่น บางกลุ่มได้รับมอบหมายให้เน้นการยกร่างในเรื่องความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ บางกลุ่มได้รับมอบหมายให้เน้นการยกร่างในเรื่องความรับผิดชอบทางนิวเคลียร์ สำหรับในเรื่องอื่นที่ไม่ได้เน้นจะต้องมีเค้าโครงว่าจะมีบทบัญญัติในเรื่องอะไรบ้างในแต่ละมาตรา

ส่วนที่สี่ การนำเสนอผลงานการยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์

ในวันสุดท้ายของการฝึกอบรม กลุ่มย่อยของการยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์แต่ละกลุ่มได้นำเสนอผลงานการยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์ต่อที่ประชุมร่วมกันของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคน โดยอธิบายบทบัญญัติที่ได้ยกร่างมาเสนอต่อที่ประชุม ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมรวมทั้งวิทยากรทั้งหลายสามารถอภิปรายและซักถามเพื่อทำความเข้าใจจากกลุ่มที่นำเสนอผลงานการยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์ได้ ซึ่งกลุ่มที่นำเสนอผลงานจะต้องชี้แจงและตอบข้อซักถามจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากร

เนื้อหาสาระที่ได้จากการฝึกอบรม

หลังจากที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ตลอดระยะเวลา ๑๐ วัน สามารถสรุปแนวทางในการร่างกฎหมายนิวเคลียร์บางประการได้ ดังต่อไปนี้

๑. รูปแบบการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ อาจแบ่งออกเป็นร่างกฎหมายนิวเคลียร์ฉบับสมบูรณ์ กล่าวคือ เป็นร่างกฎหมายที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์โดยครอบคลุมทุกเรื่องที่มีความจำเป็นต้องควบคุมหรือกำกับดูแล หรืออาจเป็นร่างกฎหมายนิวเคลียร์เฉพาะเรื่อง กล่าวคือ เป็นร่างกฎหมายที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์เฉพาะบางเรื่องที่ต้องการควบคุมหรือกำกับดูแล

ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ของประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นกฎหมายนิวเคลียร์ฉบับสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์อย่างครอบคลุม มีเนื้อหาแบ่งเป็นหมวดตั้งแต่บททั่วไป คณะกรรมการพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ วัสดุแก๊สมันตรังสีและเครื่องกำเนิดรังสี วัสดุนิวเคลียร์ สถานประกอบการทางนิวเคลียร์ กากแก๊สมันตรังสี เชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว ความปลอดภัย ความมั่นคงปลอดภัย และการพิทักษ์ความปลอดภัย การขนส่ง เหตุฉุกเฉินทางนิวเคลียร์และรังสี การพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต การอุทธรณ์ พนักงานเจ้าหน้าที่ บทกำหนดโทษ และบทเฉพาะกาล

อนึ่ง พระราชบัญญัติพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ยังไม่มีบทบัญญัติในเรื่องความรับผิดทางแพ่งเพื่อความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ เนื่องจากในชั้นการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) เห็นว่าการกำหนดความรับผิดทางแพ่งเพื่อความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ สมควรที่จะจัดทำเป็นพระราชบัญญัติอีกฉบับหนึ่งแยกต่างหากจากร่างพระราชบัญญัตินี้^๖

สำหรับตัวอย่างของกฎหมายนิวเคลียร์เฉพาะเรื่อง เช่น Radioactive Waste Management Act ของประเทศเกาหลีใต้

๒. ผู้ร่างกฎหมายนิวเคลียร์จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนิวเคลียร์ สำหรับแนวทางการร่างกฎหมายนิวเคลียร์นั้น ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้จัดทำ Handbook on Nuclear Law ฉบับปี ค.ศ. ๒๐๐๓^๗ ขึ้นมาเพื่อเป็นคู่มือให้แก่ประเทศสมาชิกของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้ใช้เป็นแนวทางในการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ของประเทศสมาชิก โดย Handbook on Nuclear Law ฉบับปี ค.ศ. ๒๐๐๓ มีเนื้อหาครอบคลุมในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ มีการอธิบายแนวความคิด หลักการ ความเป็นมา และสาระสำคัญในแต่ละเรื่อง โดยแบ่งออกเป็นบทต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายนิวเคลียร์และกระบวนการออกกฎหมาย องค์กรควบคุมหรือกำกับดูแล การออกใบอนุญาต การตรวจสอบ และการบังคับใช้ การป้องกันรังสี แหล่งของรังสีและวัสดุกัมมันตรังสี ความปลอดภัยของสถานประกอบการทางนิวเคลียร์ การเตรียมการและการแก้ไขในกรณีเหตุฉุกเฉิน การทำเหมือง

^๖บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติพลังงานนิวเคลียร์ พ.ศ. (เรื่องเสร็จที่ ๑๓๑๕/๒๕๕๘)

^๗Carlton Stoiber, Alec Baer, Norbert Pelzer, and Wolfram Tonhauser. Handbook on Nuclear Law. Vienna: IAEA, ๒๐๑๐.

และการสกัด การขนส่งวัสดุกำมันตรังสี กากกำมันตรังสีและเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ใช้แล้ว ความรับผิดชอบทางนิวเคลียร์ การพิทักษ์ความปลอดภัย การควบคุมการส่งออกและการนำเข้า และการคุ้มครองทางกายภาพ

ต่อมาทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้จัดทำ Handbook on Nuclear Law: Implementing Legislation ฉบับปี ค.ศ. ๒๐๑๐^๕ ขึ้นมาเพื่อเป็นคู่มือให้แก่ประเทศสมาชิกของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้ใช้เป็นแนวทางในการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ของประเทศสมาชิกเพิ่มเติมขึ้นจาก Handbook on Nuclear Law ฉบับปี ค.ศ. ๒๐๐๓ ทั้งนี้ Handbook on Nuclear Law: Implementing Legislation ฉบับปี ค.ศ. ๒๐๑๐ มีเนื้อหาครอบคลุมในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ แต่จะเน้นที่การเขียนบทบัญญัติในแต่ละเรื่องไว้เป็นต้นแบบให้ประเทศสมาชิกสามารถนำไปปรับใช้ในการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ได้ ทำให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกมากยิ่งขึ้นในการนำไปใช้ประกอบการร่างกฎหมายภายในของตน

๓. โดยที่ในปัจจุบันมีตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์เป็นจำนวนมากและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ร่างกฎหมายนิวเคลียร์ต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศใดเป็นภาคี ประเทศนั้นย่อมผูกพันตามพันธกรณีที่จะต้องร่างกฎหมายนิวเคลียร์ให้สอดคล้องหรือไม่ขัดหรือแย้งกับพันธกรณีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ ส่วนถ้าเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศนั้นไม่ได้เป็นภาคี แต่โดยที่หลักเกณฑ์ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ย่อมเป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นประโยชน์ในการใช้พลังงานนิวเคลียร์ในทางสันติและเป็นไปด้วยความปลอดภัย ประเทศนั้นย่อมสามารถนำหลักเกณฑ์ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศนั้นมาพิจารณาประกอบการกำหนดหลักเกณฑ์ของกฎหมายนิวเคลียร์ที่เป็นกฎหมายภายในได้ สำหรับตัวอย่างอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ที่สำคัญ ได้แก่ Convention on Nuclear Safety; Convention on the Physical Protection of Nuclear Material; Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management; Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage; Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons; Convention on Early Notification of a Nuclear Accident; Convention on Assistance in Case of a Nuclear Accident or Radiological Emergency

นอกจากนี้ ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศยังได้มีการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ซึ่งไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย แต่ก็ยังเป็นประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกในการใช้เป็นแนวทางดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์ ได้แก่ เอกสารที่เป็น Code of Conduct; Safety Standard; Recommendation

๔. กฎหมายนิวเคลียร์ที่เป็นกฎหมายภายใน สามารถออกเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ จึงมีรูปแบบและโครงสร้างในลักษณะเดียวกับพระราชบัญญัติอื่น ๆ ซึ่งถ้ามีเนื้อหาของบทบัญญัติครอบคลุมในหลายเรื่องอาจมีการแบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ ตามเนื้อหาของเรื่อง

^๕Carlton Stoiber, Abdelmadjid Cherf, Wolfram Tonhauser, and Maria De Lourdes Vez Carmona. Handbook on Nuclear Law: Implementing Legislation. Vienna: IAEA, ๒๐๑๐.

และความเหมาะสม สำหรับเนื้อหาของบทบัญญัติที่ควรกำหนดไว้ในกฎหมายนิวเคลียร์ที่เป็นกฎหมายภายในนั้น อาจพิจารณาแนวทางจาก Handbook on Nuclear Law: Implementing Legislation ฉบับปี ค.ศ. ๒๐๑๐ ซึ่งจัดทำโดยทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้

๕. การร่างกฎหมายนิวเคลียร์ หรือการร่างกฎหมายอื่นใดก็ตาม บุคคลเพียงคนเดียว ไม่อาจร่างกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์แบบโดยไม่มีข้อบกพร่อง ดังนั้น การนำร่างกฎหมายนิวเคลียร์ที่ได้ร่างขึ้นมานั้นไปรับฟังความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่น ๆ จึงมีความจำเป็น เพื่อนำมาแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงร่างกฎหมายให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เห็นได้จากการฝึกอบรมการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ หลังจากทีกลุ่มย่อยได้ยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์เสร็จแล้ว ก็ต้องนำเสนอต่อที่ประชุมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดและวิทยากรเพื่อรับฟังข้ออภิปรายต่าง ๆ หรือแม้แต่กรณีของพระราชบัญญัติพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ของประเทศไทย ในขั้นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ก็ได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตลอด และสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติก็ได้ดำเนินการแปลร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ได้พิจารณานั้นเป็นภาษาอังกฤษ แล้วส่งให้ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศพิจารณาให้ความเห็นอีกทางหนึ่งด้วย

บทสรุป

ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศได้จัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ขึ้นเพื่อมุ่งหวังให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกในการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ที่เป็นกฎหมายภายในของประเทศสมาชิก โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และกฎหมายนิวเคลียร์ และสามารถที่จะร่างกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับพลังงานนิวเคลียร์หรือการแก้ไขเพิ่มเติมหรือการปรับปรุงกฎหมายภายในที่มีอยู่ได้ รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่นต่อไปได้ด้วย

ความสำเร็จของการจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรการร่างกฎหมายนิวเคลียร์ของทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ และจัดต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน คงปฏิเสธไม่ได้ว่ามาจากโครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และกฎหมายนิวเคลียร์อย่างครอบคลุม การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่ออภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ได้จากการบรรยาย การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อฝึกการยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์ตามที่ได้รับมอบหมาย และการนำเสนอผลงานการยกร่างกฎหมายนิวเคลียร์ ซึ่งในทุกส่วนของหลักสูตรนี้ดำเนินไปอย่างเข้มข้นและจริงจัง โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนจากทุกประเทศต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ร่วมฝึกอบรมและวิทยากรอยู่ตลอดเวลา